

Spørg “Skautrup”

Sædvanen tro bringer vi et af de mange spørgsmål, vi har fået i årets løb – sammen med vores svar:

Magaj

Stinne i Tønder har fra barnsben kendt udtrykket at *have magaj på noget*, dvs. have et godt tag på det. Hvor stammer det udtryk fra?

Svar:

Ma'gaj el. *ma'gæj* (med tryk på sidste stavelse, og enten med langt j eller stød på j'et) er et rigtigt sønderjysk ord. Jysk Ordbog har det kun oplyst derfra (samtidig i egnen Esbjerg-Kolding, som fra gammel tid har været stærkt glosemæssigt påvirket fra Sønderjylland). Der er dog kun få optegnelser fra Als og Sundeved og heller ikke mange syd for rigsgrænsen. Nogle steder i det vestlige Sønderjylland opgives udtalen for øvrigt som *mo'gajj*.

Ordet svarer ganske rigtigt til rigssprogets ‘tag på’ el. ‘håndelag for’. Men i stedet for bare at sige, at man har *magaj* på dit og dat siger mange kilder, at man har *en god magaj* på det – omvendt har man *en sølle magaj* eller *ingen magaj* på det, man ikke kan klare. Man kan også have *et andet magaj* på det end andre, og hvis man beskyldes man for at have *en sær magaj* på noget, kan man med Ottensens ordbog fra Hostrup svare: *ja, det ka nok væ-r, men det er nu min ma'gæjj!*

Vi har intetsteds fundet noget forslag til, hvad ordet kommer af. Men som eksemplerne viser, er det jo et navneord. Og trykket på sidste stavelse tyder på, at ordet oprindeligt stammer fra fransk (og formentlig er vandret til os via nedertysk). Hvad der nærmere gemmer sig i ordet, kan vi indtil videre kun gisne om. Men da det nu betyder 'tag, håndelag', er det vel ikke urimeligt bag stavelsen *ma-* at søge et fransk *main* (= hånd); i så fald skulle *-gajj*, *-gæjj* osv. afspejle et tillægsord (der jo på fransk står efter sit navneord). Her går tankerne så til *gai* (samme ord som engelsk *gay*). I dag betyder dette ord stort set kun 'munter' (og lignende), men i ældre fransk synes det også at kunne have andre betydninger, i retning af 'rigtig, vellykket' – i hvert fald er sådanne ældre nuancer registreret for det *gay*, som englænderne indlånede fra fransk.

Ma'gaj etc. afspejler altså muligvis et fransk *main gaie* (med samme trykfordeling). I andre danske dialekter findes nogle få ord, der kunne være paralleller. Det drejer sig først om navneordene *alle'gej* (= sjov, halløj) fra Samsø, samt *la'gæ:j* (= svir etc.) fra Århus-egnen – de dækker øjensynligt over en *gai* (= særdeles munter) opførsel. Men Molbechs Dansk Ordbog (fra 1820) meddeler også et sært ord *Lageis* fra Falster, nærmest med betydningen 'passende lejlighed' – og den betydning af *gai* minder mere om den, vi håber kan opspores bagom *ma'gaj*.

Ikke noget klart og definitivt svar; men til gengæld viser det udmærket de besværligheder, en ordbogsredaktør har med forvanskede fremmedord.

